FISA DE LUCRU
Declanşarea războiului

ANTON TRAIAN
Școala Gimnazială nr.1 Răucești, Neamț

Comentaţi caricatura următoare.

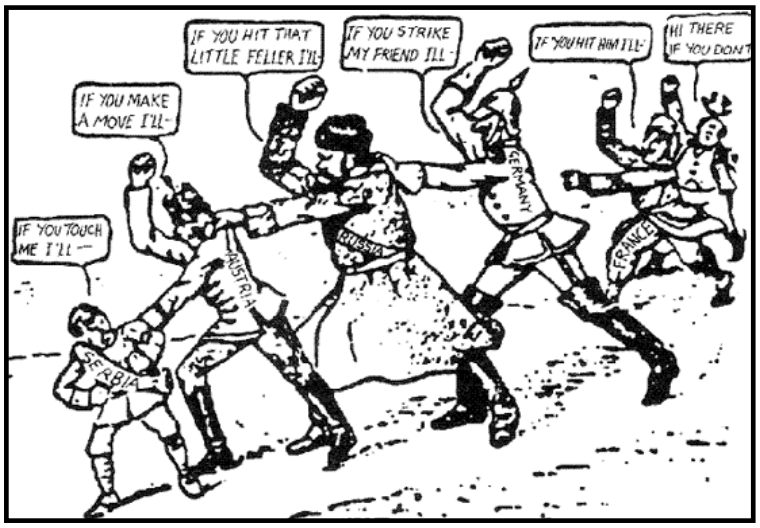

„Lanţul prieteniei" – caricatură apărută în iulie 1914 într-un ziar american

Ştim că:
- la 28 iulie 1914, Austro-Ungaria a declarat război Serbiei;
- la 30 iulie 1914, Rusia declară moblizarea îndreptată împotriva Austro – Ungariei;
- la 1 august 1914, Germania a declarat război Rusiei;
- la 3 august 1914, Germania a declarat război Franţei;
- la 4 august 1914, trupele germane au invadat Belgia , încălcându-i astfel neutralitatea iar pentru a veni în ajutorul Belgiei, Anglia va declara război Germaniei (Marea britanie îşi ţinea promisiunea făcută belgiei în anul 1939);

Există vreo contradicţie între caricatura de mai sus şi desfăşurarea evenimentelor ?

2. Viaţa în tranşee

A: *„Suntem aici de mai bine de doi ani; şi ce altceva am văzut decât irosire de oameni, şi irosire de animale, şi irosire de materiale şi nimic altceva!"* (R. H. Mottram, *Şaizeci şi patru, nouăzeci şi patru*)

B: *„Şi astfel zilele se transformau în săptămâni şi săptămânile în luni, listele de pierderi deveneau tot mai lungi, consecinţele vizibile ale imensului efort – tot mai puţine..."*
(Thomas Boyd, *Crima de la ferma Vanderlynden*)

C: „*Totul pare atât de afurisit de ridicol. Nu mai departe experienţa noastră de ieri. A plecta un întreg batalion şi nu s-a întors nici o cincime din ei. Şi ce-a făcut ! Ce-am făcut ? N-am văzut un singur neamţ. A fost ca-n iad... Şi vorbeam azi cu un franţuz care mi-a dat nişte cafea, şi el zicea că toată tărăşenia asta poate dura ani de zile. Ar fi bine dacă am putea să terminăm odată treaba printr-o lovitură*

straşnică; dar n-are nici un rost să te duci şi să te întorci, să te duci şi să te întorci, până ce te doboară... Când dracu se vor termina toate astea ?" (Thomas Boyd, *Prin grâu*)

D: „*Poate nu vă imaginaţi cum arăta un om care stătuse în tranşeele alea o săptămână, unde nu avea cum să se spele. Primea ceai într-o cutie de tablă, în care fusese benzină la început. Acum cutiile astea sunt sterilizate, fierte, sunt curăţate în toate chipurile; dar atunci când puneai ceva fierbinte în ea se prelungeau pe pereţi dâre de benzină. Şi bineînţeles că din această cauză oamenii aveau crize violente de diaree, dar trebuiau să bea lichidul ăsta pentru că era singura băutură fierbinte pe care o puteau bea.Condiţiile erau graoznice. (...) Mulţi soldaţi se îmbolnăveau de diverse boli, precum „picioare de tranşee" sau de „febră de tranşee". (...) „Picioare de tranşee" era o boală cauzată de apa care îţi intra în bocanci. Aproape că îţi putrezeau degetele înăuntru."* (din mărturiile unui soldat englez)

E: „*Fireşte că era foamete. Mâncam pâine neagră cu miere artificială, dar nu era rău. Mulţi cai mureau, aşa că aveam carne de cal. Era amuzant când dădeam peste un cal mort. Treceam pe lângă el şi în 10 minute nu mai rămâneau decât oasele, pentru că toţi luau câte o bucată de carne în buzunar, pentru masa de seară. Unii i-o dădeau celui ce pregătea supa. Supa avea mai ales legume uscate. Noi le spuneam „sârmă ghimpată", atât de tari erau. Dar, dacă puneai şi o bucată de carne de cal, zeama căpata ceva gust."* (relatare a unui militar german participant la război)

Elevii sunt împărţiţi în 3 grupe:

- prima grupă va redacta o scrisoare a unui soldat către iubita sa;
- a doua grupă va întocmi un raport al unui ofiţer către comandantul general al armatei;
- a treia grupă va juca rolul unui ziarist şi va redacta un articol;

Există diferenţe de ton între cele 3 texte ?

3. Primul război mondial – metoda cubului

1. **Descrie !** Descrie derularea operaţiunilor militare în anul 1914 şi determină cauzele eşecului „războiului-fulger" declanşat de Germania.	
2. **Compară !** Compară caracteristicile războiului de mişcare cu cele al războiului de poziţii.	

3. **Asociază !** Asociază folosirea noilor arme cu instaurarea războiului de poziţii.	
4. **Analizează !** Analizează modalităţile prin care se urmărea slăbirea capacităţii de luptă a adversarilor.	
5. **Aplică !** Aplică informaţiile despre desfăşurarea războiului şi identifică motivele care au dus la capitularea Germaniei.	
6. **Argumentează !** Argumentează că Primul Război Mondial a avut un impact puternic asupra civililor.	

4. Cum ? Care ? De ce ? Cine ? Cât ? Ce ?
Şase probleme - cheie referitoare la Primul Război Mondial

1.CUM ? Cum a afectat războiul naval viaţa civililor ?	
2. CARE ? Care sursă de tensiune internaţională pe termen lung a fost responsabilă pentru declanşarea războiului ?	
3. DE CE ? De ce nu a reuşit Germania să scoată din război Franţa în anul 1914	
4. CINE ? Cine este responsabile pentru declanşarea războiului ?	
5. CÂT ? Cât de utilă a fost contribuţia Italiei la efortul de război al Aliaţilor ?	
6. CE ? Ce factori i-au determinat pe cei mai mulţi soldaţi să continue lupta în ciuda condiţiilor cumplite în care se aflau ?	

5. PRO sau CONTRA ?
Primul Război Mondial era inevitabil ?

ARGUMENTE PRO	ARGUMENTE CONTRA

Trebuie să blamăm strategia generalilor de a impune războiul de uzură, pentru că a provocat „victime inutile" pe Frontul de Vest ?

ARGUMENTE PRO	ARGUMENTE CONTRA

Având în vedere urmările Primului Război Mondial, consideraţi că războiul este mai mult o maşină de ucis inutilă sau un aveniment care are şi o influenţă benefică ?

ARGUMENTE PRO	ARGUMENTE CONTRA

Dacă ai fi fost persoana care putea decide în primăvara anului 1915 folosirea pentru prima dată a gazelor toxice,ce decizie ai fi luat ?

ARGUMENTE PRO	ARGUMENTE CONTRA

Evoluţia rasei umane. De la maimuţă la maimuţă.
(caricatură engleză din anul 1915)

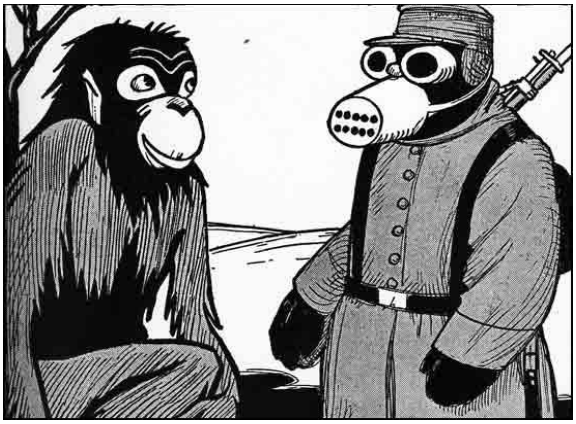

6. Participarea României la Primul Război Mondial (1916 – 1918)
Elevii sunt împărţiţi în şase grupe fiecare grupă având sarcini distincte.

A. Politica externă a României la cumpăna secolelor XIX - XX

„1. Înaltele părţi contractante îşi făgăduiesc pace şi prietenie şi că nu vor intra în nici un fel de alianţă sau luptă îndreptată împotriva vreunuia din statele lor. Ele se angajează să îşi acorde sprijin reciproc, în limita intereselor lor.

2. Dacă România va fi atacată, fără ca din partea ei să fi existat vreo provocare, Austro – Ungaria va trebui să-i acorde, în timp util, ajutor şi asistenţă împotriva agresorului. Dacă Austro – Ungaria va fi atacată, în aceleaşi împrejuări, în vreuna din zonele statelor limitrofe României, România va trebui să acţioneze şi ea, de îndată, în mod reciproc.

4. Dacă, contrar dorinţei şi speranţei lor, înaltele părţi contractante vor fi nevoite să ducă un război comun, ele se angajează să nu negocieze sau să încheie pace în mod separat.

6. Înaltele părţi contractante îşi făgăduiesc una alteia să păstreze secret conţinutul prezentului tratat.

Întocmit la Viena, în a treizecea zi a lunii octombrie a anului de graţie 1883.”

(Tratatul de aderare a României la Tripla Alianţă, 1883)

Regele Carol I şi Regina Elisabeta

1. Care sunt motivele pentru care România a semnat acest tratat ?
2. Ce obligaţii reciproce îşi asumau România şi Austro – Ungaria prin acest tratat ?
3. Care credeţi că ar putea fi inamicul comun, vizat în articolul 2 ?
4. Ce eveniment a arătat clar îndepărtarea României de Tripla Alianţă ?

B. Proclamarea neutralităţii României

„Regele citeşte declaraţia sa: Nu trebuie să facem politică de sentimente. Neutralitatea este o soluţie rea, care va face ca România să piardă înalta situaţie pe care a câştigat-o. Să ne pronunţăm numaidecât în favoarea Germaniei şi Austriei, de care ne leagă un tratat (...)
Carp: Război imediat, trebuie ajutat germanismul să zdrobească slavismul.
Eu: Atuncea (...) neutralitate. Este ea oare posibilă ? (...) Desigur că da. (...) Dealmintrelea Italia, mai intim legată şi mai veche aliată, nu judecă că există pentru ea casus belli. Să ne armăm spre a ne păzi graniţele şi atâta tot pentru moment.
Take Ionescu se raliază cu totul la părerea mea.
Brătianu: Să ne armăm, să preparăm opinia publică, să nu ne declarăm neutri, dar în stare de apărare a graniţelor noastrre.
Regele: Sunt rege constituţional şi nu voi declara eu singur războiul."
(Alexandru Marghiloman, Note politice)

1. Menţionaţi ce soluţii au fost propuse în cadrul Consiliului de Coroană de la Sinaia din data de 21 iulie / 3 august 1914 ?
2. Motivaţi de ce România a ales expectativa armată în perioada 1914 – 1916.
3. Având în vedere prerogativele conferite de Constituţia din 1866, regele Carol I era obligat să se supună voinţei majorităţii participanţilor la Consiliu ?

„P.P. Carp: Nu putem rămâne neutri, nici din punct de vedere moral, nici din punctul de vedere material. Din punctul de vedere moral, fiindcă avem vechi angajamente externe şi trebuie să le respectăm, dacă vrem să ne mai putem prenumăra printre statele civilizate (...) De altfel, de ce să ne mai gândim şi să ne mai sfătuim, victoria Triplicei (triplei Alianţe) e sigură şi indiscutabilă (...)"
(I. G. Duca despre Consiliul ce Coroană de la Sinaia)

La ce angajamente externe face referire textul de mai sus ?
A încălcat România aceste angajamente ?

„Carol I a fost brusc pus în situaţie de a se uni cu noi într-un război poate mondial, făcut posibil prin uşurinţa diplomaţiei austriece şi slăbiciunea celei ale noastre. Dilema era pentru el următoarea: sau trebuia, după o domnie de aproape o jumătate de secol, să depună coroana şi să întoarcă spatele patriei sale de adopţiune sau, el, Hohenzollern şi ofiţer prusac, să trădeze patria sa natală. Acesta a fost durerosul conflict moral pentru care a murit două luni mai târziu, precum regina Elisabeta, soţia sa, a spus prinţului de Wedel trimis de la Berlin la funeraliile sale."
(Fostul cancelar al Germaniei, von Bulow, despre dilema în care se afla Carol I)

Era posibilă intrarea României în război în 1914 de partea Puterilor Centrale ?

ARGUMENTE PRO	ARGUMENTE CONTRA

C. Convenţia politică şi militară din 4 / 17 august 1916 între Franţa, Marea Britanie, Italia, Rusia şi România

Conventia politica

Art. 1. Franta, Marea Britanie, Italia si Rusia garanteaza integritatea teritoriala a Regatului Romaniei pe toata intinderea frontierelor sale actuale.

Art. II. Romania se angajeaza sa declare razboi si sa atace Austro – Ungaria in conditiile prevazute de Conventia militara, Romania se angajeaza totodata sa inceteze, din momentul declararii razboiului, toate relatiile economice si schimburile comerciale cu toti inamicii Aliatilor.

Art. III. Franta, Marea Britanie, Italia si Rusia recunosc Romaniei dreptul de a anexa teritoriile monarhiei austro – ungare.

Art. V. Franta, Marea Britanie, Italia si Rusia, pe de o parte, si Romania pe de alta parte, se angajeaza sa nu incheie pace separata (...)

Conventia militara

1. Romania se obliga a mobiliza toate fortele sale de uscat si de apa si a ataca Austro – Ungaria cel mai tarziu la 28 august 1916.
2. Armata rusa sa atace in chipul cel mai energic pe tot frontul austriac (...) Această acţiune va fi deosebit de ofensivă şi viguroasă în Bucovina, unde trupele ruse vor trebui să-şi păstreze, mai mult sau mai puţin, ca şi efectivele lor actuale.
3. Rusia se obliga sa trimita doua divizii de infanterie si una de cavalerie, pentru a coopera cu armata romana contra armatei bulgare. Aliaţii se angajează să devanseze, cel puţin opt zile printr-o ofensivă categorică a Armatelor de la Salonic, intrarea în război a României, cu scopul de a facilita mobilizarea şi concentrarea tuturor forţelor române (...)
4. Antanta se obliga a furniza Romaniei munitiuni si material de război ce vor fi transportate de vase româneşti sau aliate şi tranzitate prin Rusia. Aceste livrări şi transporturi vor trebui să fie efectuate astfel încât să asigure României în flux continuu a unui minim de 300 t pe zi, calculat la o lună de transport.

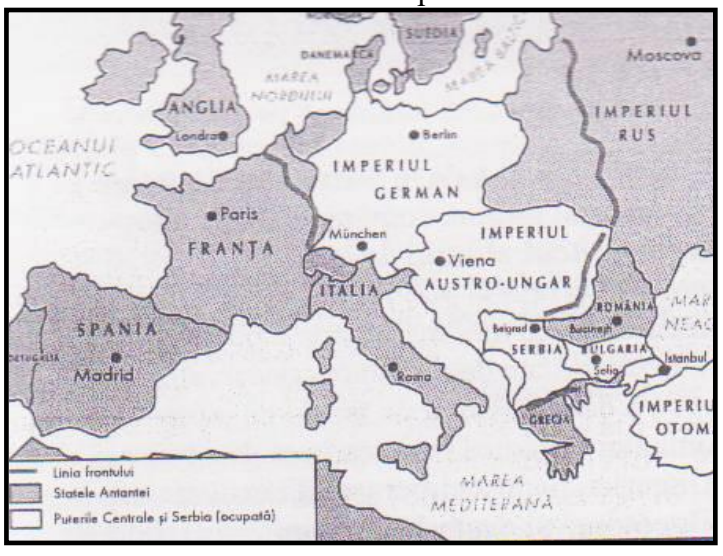

1. De ce România se angaja să atace doar Austro – Ungaria ?
2. De ce Rusia se obliga să acorde României un sprijin militar substanţial ?

3. Enumeraţi teritoriile pe care România le putea anexa de la Austro – Ungaria.
4. Enumeraţi din text prevederile militare care trebuiau să faciliteze înaintarea trupelor române pe frontul din Transilvania.
5. Care ar fi fost cererile teritoriale ale României în eventualitatea unei alianţe cu
   Europa în anul 1916
   Puterile Centrale ?
6. De ce Antanta avea nevoie de intrarea României în război de partea sa ?

D. Campania militară din anul 1916

„Proiectul de operaţiuni în vederea unui război contra Puterilor Centrale şi a Bulgariei.
România aliată cu Quadrupla Înţelegere, Aplicarea ipotezei „Z”
Scopul războiului şi misiunea armatelor române. Ipoteza „Z” prevede întreprinderea unui război pe două fronturi operative şi anume:

a) pe frontul de nord, nord – vest şi contra Puterilor Centrale;
b) pe frontul de sud, contra Bulgariei.

Scpul general al războiului ce von întreprinde este realizarea idealului nostru naţional, adică întregirea neamului. Cucerirea teritoriilor locuite de români, ce se găsesc astăzi înglobate în monarhia austro – ungară, trebuie să fie fructul războiului.
Pentru atingerea acestui scop, majoritatea forţelor noastre, Armatele I-a, a II-a şi de Nord, vor opera ofensiv, în Transilvania, banat şi Ungaria, atacând în direcţia generală Budapesta. Armata de sud (a III-a) va asigura libertatea de acţiune a grosului forţelor, apărând teritoriul naţional şi respingând atacurile pe care le-ar întreprinde bulgarii dinspre sud.”
(Directiva nr. 2, pentru comandamentele armatelor I, II şi de Nord)

1. Câte armate au fost pregătite ?
2. Pe câte fronturi urma să lupte România _
3. Cum erau dispuse armatele române ?

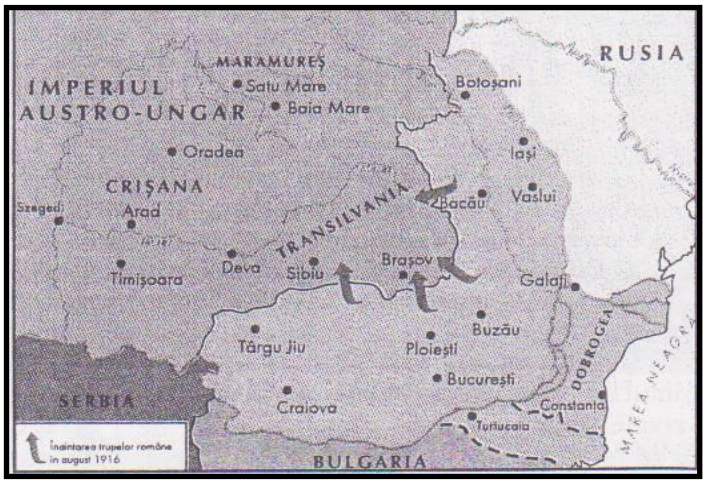

România în anul 1916

1. Descrieţi campania militară din anul 1916.
2. Identificaţi cauzele înfrângerii României în anul 1916.
3. Menţionaţi trei urmări ale înfrângerii armatei române în campania din 1916.

E. Anul 1917

„De luni de zile luptam cu îndârjire pentru apărarea colţului de ţară care mai rămăsese liber. Rândurile noastre se răreau, mulţi căzând seceraţi de proiectilele duşmane şi de boli. Uitasem ce înseamnă un adăpost cald şi o masă omenească, iar despre cei dragi, rămaşi sub ocupaţia duşmanului, de mult nu mai ştiam nimic. Strânsesem în inimile noastre atâta obidă, încât aveam senzaţia că stau gata să plesnească. Zile de grea restrişte trecuseră peste noi şi altele şi mai cumplite ne aşteptau. Niciodată nu ne-a trecut însă prin minte că am fi putut fi definitiv învinşi. Niciodată nu am putut crede, achiar atunci când artileria duşmană ne pisa tranşeele, palmă cu palmă, îmbibând cu carnea şi sângele

nostru ţărâna în care ni se odihneau strămoşii. Credeam în victorie. O aşteptam cu îndârjire. Ne pregăteam pentru ea. Eram doar la noi acasă, ne luptam pentru casa noastră, a străbunilor şi urmaşilor." (Scrisoare a unui ofiţer român, iarna anilor 1916 / 1917)

Pe baza textului, descrieţi situaţia din Moldova.

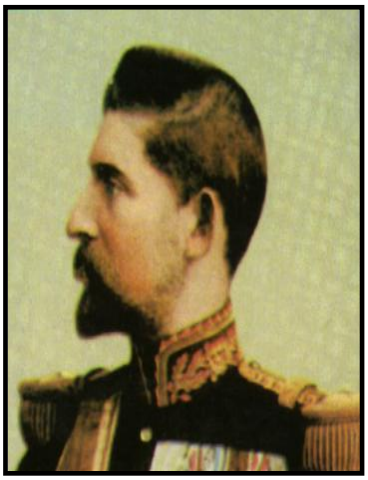

Proclamaţia lui Ferdinand I către ţărani (1917)

„Vouă, fiilor de ţărani, care aţi apărat u braţul vostru pământul unde v-aţi născut, unde aţi crescut, vă spun eu, Regele vostru, că pe lângă răsplata cea mare a izbândei (...) aţi câştigat totodată dreptul de a stăpâni într-o măsură mai largă pământul pe care v-aţi luptat (...) Vi se va da şi o largă ăarticipare la treburile publice." (I. G. Duca, *Memorii*)

Regina Maria la Iaşi

„La Iaşi (...) regina şi-a îndeplinit cu prisosinţă îndatoririle ei. A fost cât a putut mai mult în mijlocul celor care avea u nevoie de o mângâiere (...) O găsim în tranşee printre combatanţi; o găsim în spitale şi în toate posturile sanitare, printre răniţi, printre bolnavi; (...) N-a cunoscut frica de gloanţe şi de bombe, cum n-a cunoscut teama şi scârba de molimă sau nerăbdarea (...) Se poate afirma că, în răstimpul pribegiei noastre în Moldova, regina Maria a întrupat, şi a întrupat frumos, aspiraţiile cele mai înalte ale conştiinţei româneşti."
(Constantin Argetoianu, *Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*)

1. Menţionaţi, pe baza textelor de mai sus, care a fost atitudinea monarhiei faţă de soldaţi.
2. Ce promitea regele Ferdinand I prin proclamaţia sa ?
3. Ce consecinţe au avut acţiunile monarhiei ?
4. Descrieţi operaţiunile militare din vara anului 1917.
5. De ce nu au putut fi valorificate victoriile româneşti din vara anului 1917 ?

F. Pacea „punică" – tratatul de la Bucureşti (24 aprilie / 7 mai 1918)

„ (...) 1. România cedează Puterilor Centrale Dobrogea până la Dunăre.
2. Puterile Centrale vor purta grija pentru menţinerea căii comerciale pentru România prin Constanţa spre Marea Neagră.
3. Rectificările de frontieră cerute de Austro – Ungaria pe graniţa ungară sunt admise în principiu de România.
4. De asemenea se admit în principiu măsurile corespunzătoare situaţiei pe terenul economic.
5. Guvernul român se obligă să demobilizeze cel puţin opt divizii ale armatei române. Executarea demobilizării se va efectua în comun de către comandamentul suprem al armatei române. De îndată ce pacea dintre Rusia şi România va fi restabilită, se vor demobiliza şi celelalte părţi ale armatei române, atât timp cât nu vor fi necesare pentru serviciul de siguranţă pe graniţa ruso-română.
6. Trupele române vor evacua imediat teritoriul monarhiei austro – ungare ocupate de ele.

7. Guvernul român se obligă să sprijine din punct de vedere tehnic al căilor ferate transportul trupelor Puterilor Centrale prin Moldova şi Basarabia spre Odesa.
8. Se va asigura repatrierea ofiţerilor misiunilor militare ale Înţelegerii în cel mai scurt timp posibil, prin teritoriul Puterilor Centrale.
9. Tratatul va intra imediat în vigoare."
(Tratatul de pace de la Bucureşti)

1. Menţionaţi din text caracterul tratatului de la Bucureşti.
2. Care credeţi că ar fi fost situaţia României dacă acest tratat ar fi rămas în vigoare.

Ar fi putut România evita încheierea păcii de la Bucureşti ?

ARGUMENTE PRO	**ARGUMENTE CONTRA**

„... Da! S-a pierdut Dobrogea. Nu noi am pierdut-o. Noi cel puţin am scăpat Delta Dunării, şi tot este ceva. Da ! S-au pierdut culmile de munţi ... (...) Noi am scăpat, noi am păstrat ţărei un pământ strămoşesc, în întindere de 10520 km p. Noi am scăpat Severinul, noi am scăpat Valea Trotuşului, noi am făcut astfel că, dacă România este silită să-şi ispăşească păcatele ei, cel puţin ispăşenia să fie mai puţin dureroasă decât putea să fie.
Am consimţit şi la concesiuni economice. Pacea, da, în acest punct este grea; însă vă afirm eu, că ea nu atinge puterile vii ale ţărei, de a reînvia şi a se reface... Concesiunile economice însă, ca şi toate părţile din pacea noastră, nu trebuie privite izolat.
Pacea din Bucureşti trebuie privită în toată întinderea ei, căci pacea de la Bucureşti virtualmente face parte încorporarea Basarabiei la Ţara Românească...."

(Alexandru Marghiloman despre pacea de la Bucureşti)

Sunteţi de acord cu punctul de vedere al lui Al. Marghiloman ?

8. Recunoaşteţi personalitatea istorică

1. Provenită dintr-o familie cu opt copii, a urmat o şcoală de infirmiere şi cercetăşie. Dar ea a preferat să lupte, mai întâi pe Valea Jiului, apoi în marile bătălii ale campaniei din 1917. A căzut prizonieră dar a evadat;

apoi, rănită dar parţial refăcută, ea s-a întors în tranşee, a fost avansată sublocotenent şi a murit luptând la Mărăşeşti.

.....

2. General francez care a coordonat operaţiile militare de pe frontul de vest în prima etapă a războiului. A câştigat bătălia de la Marna din 1914. În anul 1916 a fost silit să mobilizeze majoritatea rezervelor materiale şi umane pentru a respinge atacurile germane de la Verdun. Cu toate că a repurtat unele succese în cursul bătăliei sângeroase de pe Somme, el a fost înlocuit cu generalul Nivelle, pe care conducătorii francezi îl considerau mai energic.

.....

3. General german, denumit „*Spărgătorul de fronturi*”; la intrarea României în război a fost detaşat pe frontul de la Dunăre. În confruntările de Mărăşeşti şi Oituz, forţele de sub comanda sa au înregistrat un eşec răsunător în cea mai amplă tentativă de a sparge frontul de est din anul 1917.

.....

4. General român care i-a împiedicat pe inamici în 1916 să treacă în Moldova prin trecătoarea Oituz iar pentru tenacitatea de care a dat dovadă – sub deviza *„Pe aici nu se trece”* – marea unitate comandată de el a fost denumită „*Divizia de Fier*.” Şi-a cucerit laurii nemuririi în Bătălia de la Mărăşeşti din 1917 când soldaţii români i-au împiedicat pe austro – ungari şi germani să ocupe Moldova.

.....

5. Ultimul ţar al Rusiei. Prin participarea la primul război mondial, guvernanţii, în frunte cu ţarul, plănuiau cucerirea Strâmtorilor, a Costantinopolului, a Balcanilor. Dar mersul războiului era tot mai nefavorabil Rusiei, iar pe plan intern ţarismul s-a prăbuşit. Revoluţia din februarie 1917 l-a înlăturat pe ţar iar Rusia a devenit republică. Ţarul a fost executat împreună cu familia sa.

.....

6. Împărat al Germaniei. Prin politica sa agresivă a contribuit la declanşarea primului război mondial. A abdicat în noiembrie 1918 iar Germania a fost proclamată republică.

.....

7. Regele României în momentul în care ţara noastră şi-a proclamat neutralitatea. Regele era adeptul ferm al alianţei cu Puterile Centrale, nu numai din cauza originii sale germane, ci pentru că era convins că acest lucru servea intereselor ţării. Când a izbucnit războiul, regele ar fi dorit ca România să intre în conflict de partea Puterilor Centrale. Ca un adevărat rege constituţional, regele s-a supus cu înţelepciune deciziei de neutralitate a guvernului său, deşi convingerile sale îl îndreptau în cealaltă direcţie.

.....

8. General rus care în 1916 a declanşat o ofensivă pe frontul de est; el a lovit Austro – Ungaria în Galiţia şi, în primele săptămâni a obţinut succese dar apoi a fost nevoit să se retragă.

.....

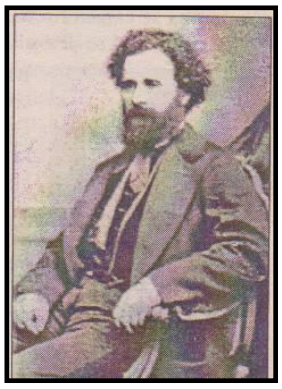

9. Om politic român, remarcabil diplomat. În calitate de prim ministru, a pregătit militar şi diplomatic participarea României la primul război mondial; a condus delegaţia României la Conferinaţ de pace de la Paris.

.....

10. Soţia regelui Ferdinand. Prin personalitatea sa puternică areuşit să joace un rol esenţial în viaţa politică şi diplomatică a României. În timpul războiului, alături de Geroge Enescu şi Nicolae Iorga, a jucat un rol deosebit în ridicarea moralului soldaţilor români. Gata de ajutor oricând şi oriunde, cu riscul sănătăţii sau al vieţii, vizitează răniţii şi bolnavii de pe front. Prezenţa ei pretutindeni mărea curajul şi dădea tuturor siguranţa biruinţei finale.

.....